

Η σημασία της οριοθέτησης στην ανάπτυξη παιδιών και εφήβων

*Κρασανάκη Εμμανουέλα, Ψυχολόγος
Κουρτέση Φιλιώ, Κοινωνική Λειτουργός*

Οι δεσμοί και η ανάπτυξη της ασφάλειας

- ✓ Οι πρώτες σχέσεις που αναπτύσσει κάθε άνθρωπος είναι αυτές με τα πρόσωπα της οικογένειας του. Αυτές είναι που θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό και τις μετέπειτα σχέσεις της ζωής του.
- ✓ Η έννοια του δεσμού χτίζεται αρχικά μέσα στην οικογένεια.
- ✓ Η συναισθηματική ασφάλεια εξαρτάται κατά πολύ από το είδος φροντίδας που έχει δεχθεί το παιδί από τη βρεφική του ηλικία και τη δυνατότητα των γονιών να ανταποκριθούν στο γονεϊκό τους ρόλο.

Εσωτερική Ασφάλεια

Αποφασιστικός παράγοντας στην εξέλιξη του παιδιού είναι η δημιουργία :

της αίσθησης εσωτερικής ασφάλειας

Μέσα απ' αυτή το παιδί αναπτύσσει την ικανότητα:

- ✓ Να εντάσσεται σε ομάδες ανοίγεται σε νέες εμπειρίες,
- ✓ Να μπορεί να μαθαίνει (δεκτικό στην μάθηση) και
- ✓ Να αντέχει τη ματαίωση

Το Όριο ως δίχτυ προστασίας

Η ικανότητα των γονιών και των δασκάλων να πουν «όχι» και να είναι σταθεροί στις αποφάσεις τους λειτουργεί σαν δίχτυ ασφαλείας για το αναπτυσσόμενο παιδί.

Η Ψυχική Αντοχή στα ΌΧΙ

Η αποδοχή των ορίων για ένα παιδί εξαρτάται από την ψυχική ανθεκτικότητα των γονιών, αλλά και των δασκάλων του.

- ✓ Γονείς και δάσκαλοι χρειάζεται να αποφασίσουν σε τι λένε ναι και σε τι λένε όχι.
- ✓ Η απόφασή αυτή πρέπει να αντέχει την συναισθηματική πίεση του παιδιού που διαμαρτύρεται.
- ✓ Λέγοντας «όχι» πρέπει να είναι προετοιμασμένοι για την οργή των παιδιών.

Ο ρόλος των ορίων στην ανάπτυξη της ψυχικής ανθεκτικότητας

- ✓ Τα όρια συγκρατούν και προσφέρουν ασφάλεια.
- ✓ Το παιδί δεν σταματά να δοκιμάζει την αντοχή των ορίων.

Συνεπώς, είσαι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι παρότι ο φαινομενικός στόχος του είναι να σπάσει τα όρια, κρυφός στόχος (ασυνείδητος) είναι να επιβεβαιώσει ότι είναι πραγματικά ανθεκτικά.

Είναι σημαντικό να γνωρίζει το παιδί:

- ❖ Ποιος καθορίζει κάθε φορά τους κανόνες και το πλαίσιο της συμπεριφοράς του και αυτά τα πρόσωπα να μην αλληλοκαλύπτονται ή αλληλοακυρώνονται:
- ❖ Αυτός που βάζει τα όρια να μπορεί να τα διατηρήσει και να διαχειριστεί την πιθανή παραβίαση τους.

Για παράδειγμα: Όταν κάποιο παιδί παραβιάσει τους κανόνες του σχολείου και φερθεί άσχημα στο δικό μου παιδί δεν θα πιάσω εγώ το παιδί ή τον γονέα του, οφείλω να διαχειριστώ την κατάσταση μέσω του θεσμού, δηλαδή μέσω του δασκάλου ή του διευθυντή.

Το συναίσθημα ως αρωγός και σύμμαχος στην επιτυχία της οριοθέτησης.

Κάθε γονιός είναι σημαντικό να είσαι σε επαφή με το συναίσθημα του τη στιγμή που προσπαθεί να βάλει ένα όριο στη συμπεριφορά του παιδιού του, ενώ ταυτόχρονα δεν χάνει την κατανόηση του προς το θυμό/ θλίψη που μπορεί να προκαλέσει η αποστέρηση στο παιδί του.

Είναι βοηθητικό: Τη στιγμή που λέμε ΌΧΙ...

- ✓ Να μην είμαστε θυμωμένοι αλλά ο τόνος μας να έχει νοιάξιμο και τρυφερότητα. Στην αντίθετη περίπτωση, οφείλουμε να ηρεμήσουμε πρώτου επανέλθουμε.
- ✓ Παρά τη σταθερότητα και την σαφή αποφυγή διαπραγμάτευσης με το παιδί, δηλώνουμε ταυτόχρονα την κατανόηση μας για τη δυσφορία που αισθάνεται το παιδί μας.

Η έλλειψη ως κινητήρια δύναμη της επιθυμίας

- ❖ Πέρα όμως από την *ασφάλεια*, την *προστασία* και την *ανάπτυξη* του *αλληλοσεβασμού* που προσφέρουν τα όρια, μέσα από την *ματαιώση* που εξίσου προκαλούν μπορεί και να προκύψει η συμβολική σκέψη: Όταν δεν μπορώ να έχω κάτι αρχίζω και σκέφτομαι:

Τι μπορώ να βάλω στη θέση του?

- ❖ Πολλές φορές η αντικοινωνική συμπεριφορά των παιδιών δεν είναι άλλο παρά ένα *σήμα κινδύνου* που εκπέμπει το παιδί για τον έλεγχο και τον περιορισμό που ζητάει από δυνατά, έμπιστα και αγαπημένα του πρόσωπα.
- ❖ Έτσι σιγά σιγά θα αναπτύξει την ικανότητα να ελέγξει το ίδιο τον εαυτό του!

Συμπερασματικά

Για να μπορέσει να αναπτυχθεί η αίσθηση εσωτερικής ασφάλειας χρειάζεται να βιώσει το παιδί πολλές επαναλαμβανόμενες θετικές εμπειρίες με τα σημαντικά πρόσωπα, με παράλληλη αποδοχή και κατανόηση των αφόρητων για το ίδιο το παιδί αρνητικών του συναισθημάτων τη στιγμή που του απαγορεύουν την εκπλήρωση κάποιων επιθυμιών του.

*Πες μου, και θα ξεχάσω.
Δείξε μου, και ίσως το θυμάμαι.
Κάνε με να το βιώσω, και θα το καταλάβω.*

Κομφούκιος

Βιβλιογραφία

- **Αλεξανδρίδης, Α., (2021) «Πάμε σχολείο;» Εκδ. Ίκαρος.**
- **Αλεξανδρίδης Α., (2019) «Χτίζοντας Ταυτότητα» Εκδ. Ίκαρος.**
- **Λάγιου- Λιγνού Ε., Αναγνωστάκη Α., Ναυρίδη Α., (2019), « Ψυχαναλυτικές παρεμβάσεις με μικρά παιδιά», εκδ. Αρμός.**
- **Naouri Aldo, (2012) «Όρια στην παιδική παντοδυναμία», εκδ. κέλευθος**